

APEL

W związku z rozpoczęciem nowej kadencji Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej zwracamy się z apelem o podjęcie pilnych działań naprawczych dotyczących sektora wodociągowo-kanalizacyjnego.

Rozwiązania przyjęte w 2017 roku spowodowały zapaść finansową branży wodociągowo-kanalizacyjnej i obecnie realnie zagrażają infrastrukturze krytycznej całego państwa w zakresie dostaw wody niezbędnej do prawidłowego funkcjonowania życia codziennego obywateli, przemysłu, instytucji państwowych i samorządowych.

Sektor wodociągowo-kanalizacyjny znalazł się w tragicznej sytuacji, a skutki tego zagrażają ciągłości dostaw wody, co może mieć konsekwencje zarówno dla mieszkańców Polski, instytucji społecznych, jak i polskiej gospodarki. Wszelkie dane wskazują, że zachodzi

pilna potrzeba naprawy regulacji i ratowania infrastruktury krytycznej w zakresie dostawy wody i odprowadzania ścieków.

Będąc świadomi postępującej zapaści branży i możliwych tego skutków dla całej gospodarki oraz bezpieczeństwa mieszkańców i państwa apelujemy o szybkie podjęcie niezbędnych działań. W związku z tym, że problem infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej dotyka wielu stron, organizacje samorządowe i branżowe tj.:

**Unia Metropolii Polskich
Związek Miast Polskich
Izba Gospodarcza „Wodociągi Polskie”
Związek Gmin Wiejskich RP
Unia Miasteczek Polskich**

podjęły wspólną inicjatywę mającą na celu poprawę sytuacji finansowej branży wodociągowo-kanalizacyjnej oraz wypracowanie skutecznych działań bez których infrastrukturze w wielu częściach kraju grozi zapaść.

Warto dodać, że rozwiązania w znacznej mierze zostały już wypracowane i są niemal gotowe do wprowadzenia.

OBECNA SYTUACJA

Zgodnie z przepisami do 2018 r. taryfy za usługi wodociągowo-kanalizacyjne zatwierdzane były przez samorządy. Od 2018 r. funkcję regulatora cen przejęła administracja rządowa, czyli Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (PGW WP), a taryfy zatwierdzane są w cyklach trzyletnich. **Stawki taryfowe na lata 2021-2024 w większości wodociągów zatwierdzano przy założeniu ok. 3% inflacji, a w 2022 roku wzrosła ona do ok. 18%,** zaś skumulowana inflacja lat 2022-2027 (w oparciu o wskaźniki Ministerstwa Finansów) to **50,26%**.

Koszty energii ponoszone przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnej od 2021 roku wzrosły z kolei o ponad 300%. Dodatkowo wskazujemy na duży wzrost stóp procentowych (lipiec 2020 – 0,26 WIBOR 3M, lipiec 2023 – 6,90 WIBOR 3M). Taka sytuacja rujnowała funkcjonowanie przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych.

Z tego powodu, chcąc ratować się przed upadłością, przedsiębiorstwa zgłaszały zgodnie z prawem wnioski o weryfikację taryf. Te jednak w znacznej mierze były i są odrzucane przez regulatora lub nadmiernie długo rozpatrywane, a procedowanie wniosków przez PGW WP może trwać nawet latami. Oznacza to, że **branża wodociągowo-kanalizacyjna była i nadal jest jedyną w Polsce, która została w praktyce pozbawiona waloryzacji swych taryf**. Brak możliwości urealnienia cen za wodę i ścieki doprowadziły do załamania płynności finansowej wielu przedsiębiorstw i obecnie sytuacja jest tak dramatyczna, że wiele z nich walczy o utrzymanie płynności finansowej przy jednoczesnym realizowaniu zadań wynikających z przepisów prawa. Wiele spółek ma problem z regulowaniem bieżących zobowiązań - wypłat dla pracowników, podatków czy też rachunków za energię elektryczną. Wiele stoi na progu upadłości, walcząc o każdy kolejny miesiąc funkcjonowania.

ZAGROŻENIE

Priorytetem dla przedsiębiorstw, będących częścią infrastruktury krytycznej, jest dostarczanie odbiorcom wody o jak najlepszej jakości w sposób nieprzerwany i bezpieczny dla środowiska. Zła sytuacja finansowa branży może niestety doprowadzić do blackoutu wodnego – przerwania ciągłości i płynności dostaw wody i odbioru ścieków.

Realne zagrożenie pokazują twarde dane:

Izba Gospodarcza „Wodociągi Polskie”, skupiająca przedsiębiorstwa obsługujące ok. 80% mieszkańców przeprowadziła wśród swoich członków badania ankietowe dot. sytuacji finansowej w kontekście procesu zatwierdzania taryf.

Z ich analizy wynika, iż

- **90 % firm** wodociągowo-kanalizacyjnych **wstrzymało inwestycje**,
- **około 81 % firm na koniec 2022 r. zanotowało straty**,
- w pierwszym kwartale 2023 r. stratę miało ok. 77 % ankietowanych podmiotów, a
- **40 % sygnalizowało, że straciło płynność.**

Przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne podejmują szereg działań, by poradzić sobie w tragicznej sytuacji finansowej, w jakiej się znalazły.

- Ponad 63 % pytanych przez IGWP firm wodociągowo-kanalizacyjnych zmuszonych było zamrozić wzrost wynagrodzeń,
- 43 % spółek zaciągnęło dodatkowe zobowiązania finansowe.

Uniemożliwienie zmiany taryf za wodę i ścieki ma także bezpośredni wpływ na ograniczanie przez przedsiębiorstwa wydatków modernizacyjnych i inwestycyjnych, co w szybkim czasie pogorszy stan infrastruktury.

Również dane z GUS są alarmujące: zgodnie z informacją półroczną o wynikach finansowych przedsiębiorstw niefinansowych w I półroczu 2022 r. 65 % badanych przedsiębiorstw (tj. 263), zarejestrowanych w dziale PKD „Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody” odnotowało stratę ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w łącznej wysokości 130,9 mln zł.

Przez ostatnie lata wielokrotnie bezskutecznie apelowaliśmy do przedstawicieli strony rządowej o zwrócenie uwagi na tragiczną kondycję spółek wodociągowo-kanalizacyjnych oraz wprowadzenie takich mechanizmów, które poprawiłyby sytuację finansową branży.

W powyższym kontekście niepokój branży i samorządów wzbudzą także koszty wdrożenia do porządku krajowego dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady (UE):

- w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych,
- w sprawie odporności podmiotów krytycznych,
- w sprawie środków na rzecz wysokiego wspólnego poziomu cyberbezpieczeństwa na terytorium Unii.

Dyrektywy te nakładają na przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne nowe obowiązki, które stanowią będą dla nich kolejne obciążenia finansowe, nie tylko w najbliższym czasie (w zakresie formalnego wdrożenia), ale również w perspektywie długoterminowej bez wskazania źródła ich finansowania. Wdrożenie dyrektyw jest ważne zarówno dla szeroko pojętego bezpieczeństwa jak i ochrony środowiska, natomiast obecnie nie ma możliwości poniesienia ich kosztów.

ROZWIĄZANIA

Analizy wskazują wyraźnie, że sytuacja branży zaczęła pogarszać się po zmianie wprowadzającej regulatora taryf w postaci PGW WP. Brak płynności w regulowaniu taryf, a zwłaszcza możliwości urealnienia taryf w warunkach inflacji, wzrostu kosztów energii i wszelkich innych kosztów choćby modernizacyjnych spowodował zapaść branży, mimo licznych sygnałów i ostrzeżeń. Nawet społeczeństwo rozumie konieczność zmiany cen za wodę, co potwierdziły badania na reprezentatywnej próbie Polaków wskazując, że 72% zgadza się na podwyżki cen wody wynikające z konieczności inwestycji (a więc i utrzymania obecnego stanu technicznego sieci zapewniającego jakość dostarczanej wody). Mimo racjonalnych argumentów i zgody społeczeństwa regulator uporczywie odmawia większości przedsiębiorstw możliwości urealnienia taryf.

Biorąc pod uwagę dramatyczną sytuację przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, wnosimy o powrót do rozwiązań sprzed 2018 r. Proponujemy, by

kompetencje zatwierdzania taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzenie ścieków wróciły do organów samorządu terytorialnego,

który sprawuje nadzór właścicielski nad spółkami, kontrolując ich politykę inwestycyjną. Co ważne – proponowane stanowisko zostało już procedowane w Senacie. 21 lutego 2023 roku w Senacie RP Komisja Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej oraz Komisja Nadzwyczajna Do Spraw Klimatu rozpoczęły inicjatywę ustawodawczą wnosząc projekt ustawy [o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków](#). Projekt przeszedł ustawową procedurę i 23 czerwca został skierowany do Sejmu, przy czym nie został nadany numer druku sejmowego co świadczy o braku dalszych działań (tzw. zamrażarka).

Ze względu na dynamikę zmian gospodarczych wnosimy **o skrócenie czasu obowiązywania taryfy z trzech do jednego roku zgodnie z regulacją zaproponowaną w ww. projekcie ustawy.**

Roczny okres weryfikacji taryf to standard. Z badania ram regulacji zatwierdzania taryf wynika, że w krajach zrzeszonych w Europejskim Stowarzyszeniu Regulatorów (WAREG) to właśnie roczna długość okresu regulacji lub planowana aktualizacja jest normą. Wśród 19 państw pytanym o cykl taryfikacji aż 15 wskazało coroczny cykl weryfikacji – albo przez roczną długość okresu regulacyjnego albo coroczne planowane aktualizacje taryf w przypadku dłuższych okresów regulacji.

W ocenie skutków regulacji senackiego projektu ustawy wskazano jednocześnie:

Projektowana regulacja będzie miała pozytywny wpływ na funkcjonowanie przedsiębiorstw, w tym klasyfikowanych w sektorze mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, świadczących usługi wodociągowo-kanalizacyjne. Regulacja zakłada skrócenie okresu obowiązywania taryf za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków z 3 lat do 1 roku, co zapewni przedsiębiorstwom wodociągowo-kanalizacyjnym większą elastyczność w kształtowaniu taryf oraz lepsze dostosowanie do aktualnych warunków otoczenia gospodarczego, a tym samym ograniczenie strat finansowych (...).

PROPOZYCJA DZIAŁAŃ AD HOC

Zdając sobie jednocześnie sprawę ze złożoności procesu legislacyjnego i czasu, którego wymaga zmiana przepisów prawa w tym zakresie, wnosimy o podjęcie pilnych działań naprawczych oraz włączenie przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych do grupy podmiotów objętych szczególną ochroną ze względu na cenę energii elektrycznej, która jest jednym z podstawowych kosztów dla branży wodociągowo-kanalizacyjnej w związku z realizacją zadań, w szczególności z zakresu zbiorowego odprowadzania ścieków.

W kontekście postępowań taryfowych **apelujemy o ich odblokowanie, a przede wszystkim o przestrzeganie przez Regulatora przepisów prawa, z uwzględnieniem zasady zaufania do władzy publicznej.** Wnosimy o wypracowanie szybkiej, uproszczonej procedury w zakresie skrócenia taryf.

Jednocześnie zwracamy się z prośbą o spotkanie w celu omówienia bieżącej sytuacji branży wodociągowo-kanalizacyjnej i wspólnego wypracowania mechanizmów naprawczych.

Deklarujemy pełną gotowość zaangażowania i udziału we wszelkich pracach. Warto pamiętać, że polska infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna, dzięki wysiłkowi budżetowemu samorządów i samych przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych oraz środkom unijnym jest obecnie jedną z nowocześniejszych infrastrukturali w Europie. Jednak brak inwestycji, remontów i modernizacji może zniweczyć to osiągnięcie - szybko pogorszając stan infrastruktury. Jej odnowienie będzie się bowiem wiązało się z gigantycznymi kosztami.

Izba Gospodarcza „Wodociągi Polskie”

Związek Miast Polskich

.....

.....

Unia Metropolii Polskich

Związek Gmin Wiejskich RP

.....

.....

Unia Miasteczek Polskich

.....